

בס"ד. ש"פ נצבים-וילך, כ"ג אלול, ה'תשט"ו

(הנחה בלתי מוגה)

אחת שאלתי מאת הוי' גו' שבתי בבית הוי' כל ימי חיי לחזות בנועם הוי' ולבקר בהיכלו, ואיתא במדרש וילקוט², אמר הקב"ה לדוד בתחילה אתה אומר אחת שאלתי גו' שבתי בבית הוי' ואח"כ אתה שואל כמה שאלות, לחזות בנועם הוי' ולבקר בהיכלו וגו', והשיבו דוד ממך למדתי, בתחלה לא באת עלי אלא באחת, שנאמר³ ועתה ישראל מה הוי' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה גו', ואח"כ פתחת עלינו במצוות הרבה, שנאמר ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו וגו'. ואיתא בלקו"ת סוף ספר במדבר⁴ שאמר הרב המגיד הטעם שבאמת שאל דוד רק דבר אחד לבד, והדברים הנוספים מסתעפים מזה הדבר, שמוכרחים להיות ממילא להיות הדבר הזה מפני שהכל אחד, ולא הוצרך לבקש רק דבר אחד וממילא באים עם זה שאר הדברים. אך צריך ביאור לדבריו, שלזה לא הי' צריך דוד ללמוד מה', שהרי באמת לא שאל רק שאלה אחת. ועכצ"ל, דבאמת יש בזה כמה פרטים, אלא שכל פרטים אלו הם נכללים בהכלל דשבתי בבית הוי'. וכמו"כ הוא גם במ"ש ועתה ישראל וגו', שיש בזה כמה פרטים, אלא שכל הפרטים הם כלולים בהענין ליראה את הוי', שבזה נכללים במילא שאר הפרטים, ועל זה אמר דוד ממך למדתי, שכמו"כ הוא בהבקשה דאחת שאלתי, שמצד הכלל דשבתי בבית הוי' יהיו במילא כל הפרטים שנכללים בזה. והנה, כיון שהענין דממך למדתי הוא לימוד בתורה, הרי בהכרח לומר שאין זה לימוד בעלמא של ב' דברים נבדלים שאינם שייכים זה לזה, אלא לימוד זה הוא כמו כל לימוד בתורה שאינו במקרה כו', אלא באופן שהענינים הם שייכים זה לזה. וצריך להבין שייכות הענינים דשבתי בבית הוי' עם הענין דליראה גו', וכמו"כ שייכות של הסתעפות פרטי הענינים שנכללים בהם.

(4) צו, סע"ב. וראה גם אוה"ת מסעי ע' א'תטז. ואתחנן ע' תית. עקב ע' תקעח. ד"ה אחת שאלתי תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' א'קיד ואילך).

(1) תהלים כז, ד.
 (2) מדרש תהלים ויל"ש עה"פ. וראה לקו"ש ח"ט ע' 170. וש"נ.
 (3) עקב י, יב.

ב) **ולהבין** זה צריך להקדים תחלה: מ"ש שוקיו עמודי שש, ואמרו רז"ל שוקיו זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראתו, עמודי שש שנברא לשה ימים. דהנה, מ"ש שוקיו זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראתו, הרי זה כמרז"ל שנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, והיינו, שאין אנו יודעים שום טעם על זה, ורק אנו יודעים שכך נתאווה. וזה שאין אנו יודעים טעם על זה הוא לפי שתשוקה זו היא למעלה ממקום ששייך בו טעם, גם מבחי' טעם למעלה. והנה, אמרו חז"ל במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים, שההמלכה על בריאת העולמות היתה עם נשמות ישראל, שהם החליטו את ענין הבריאה, והיינו, דכיון שכוונת ההתהוות הוא מפני שנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, ונשמות ישראל הם המה המשלימים כוונה זו, לכן בהם נמלך והם החליטו את בריאת העולמות. וזהו כללות ענין ירדת הנשמה למטה¹⁰, בכדי להאיר את חושך העולם, כמ"ש¹¹ נר הוי' נשמת אדם, היינו שהם מאירים את העולם, ועושים אותו דירה לו ית'. והענין בזה, דהנה, עולם הוא מלשון העלם והסתר¹², והיינו לפי שהתהוות העולמות בכלל ועוה"ז בפרט היא ע"י ההעלם והסתר דוקא, שזהו שהתהוות היא מספירת המלכות, שהו"ע הרוממות וההתנשאות, שע"י נתעלם הפנימיות שבה, ונמשך למטה הארה בלבד. וזהו שבספירת המלכות יש בחי' ים ובחי' ארץ, בחי' ים הוא כנסת ישראל שכונסת ואוספת בתוכה האורות דבחי' ישראל דלעילא, בחי' ז"א, דבחי' ז"א הוא סוף עולמות הא"ס¹³, ובחי' המלכות כונסת בתוכה האורות דז"א ומעלמת עליהם, כמו הים שמעלים על הנמצאים בתוכו, ועי"ז נמשך בחי' ארץ, הארה בלבד. וכשם שהתהוות העולמות בי"ע היא ע"י ההעלם, כמו כן ובעומק יותר הוא בכללות ההשתלשלות, שבא ע"י ההעלם דצמצום הראשון שהוא בדרך סילוק, שנסתלק ונתעלם האור הראשון לגמרי, ואח"כ נמשך הקו שהוא הארה דהארה בלבד, כמ"ש¹⁴ באורך נראה אור, באורך הוא האו"א"ס שלפני הצמצום, ומאור זה נראה אח"כ (ע"י הצמצום) אור הקו שהוא

5) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה והי' כי

תבוא עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' תרמד ואילך).

6) שה"ש ה, טו.

7) במדב"ר רפ"י.

8) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז. ב"ר

ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

9) ב"ר פ"ח, ז. ועוד.

10) ראה סה"מ עטר"ת שם ס"ע תרמב

ואילך.

11) משלי כ, כז.

12) ראה לקו"ת שלח לו, ד. חוקת סה, א.

ביאורו להצ"צ ח"א ע' שנה [ע"פ מחז"ל

פסחים נ, א]. וראה קה"ר ג, יא (ג) בסופו

[הובא בלקו"ת במדבר ה, סע"ג]. ועוד.

13) ראה תו"א תרומה פא, ב. ובכ"מ.

14) תהלים לו, י.

הארה, והארה דהארה בלבד. ואור הקו מסתיים במלכות דאצילות¹⁵, ומה שנמשך בבי"ע הוא הארה חיצונית בלבד¹⁶, וגם הארה זו באה בבחי' התעלמות בהפרסא, שע"י הפרסא משתנה האור. ומצד התעלמות האור אפשרי שיהי' התהוות העולמות עד עוה"ז הגשמי. ועל זה ישנו ענין ירידת הנשמה למטה, שהנשמות הם המאירים את חושך העולם. וטעם הדבר שביכולת הנשמות להאיר את חושך העולם, הוא לפי שהנשמות שרשם מאצילות, כמ"ש¹⁷ נשמה שנתת בי טהורה היא, ויתרה מזה, שהנשמות הם מפנימיות הכלים¹⁸ ופנימיות האור¹⁹, ולכן הם אלקות בעצם מהותם, והיינו, שגם כמו שהם בבחי' אתה בראתה אינם כמו שאר הנבראים שהם יש ודבר נפרד, אלא הם אלקות בעצם מהותם, ולכן גם בהיות הנשמה למטה היא משגת וגם רואה אלקות, ועי"ז שגם למטה היא משגת וגם רואה אלקות, הרי כיון שההשגה היא בהנה"ב, הנה עי"ז מאירה הנשמה גם את הגוף ונה"ב (כמ"ש²⁰ בכל לבבך, בשני יצריך), וסוכ"ס הרי הוא מברר גם את חלקו בעולם.

ג) **והנה** כל זה הו"ע עבודת הבירורים שהנשמה מבררת את הגוף ונה"ב וחלקו בעולם מצד עבודת עצמה, אמנם עיקר המשכת אוא"ס בעולם הוא ע"י קיום המצוות בכלל וקיום מצוות מעשיות בפרט. והענין בזה, דהנה המצוות הם לבושים, כמ"ש בזהר²¹, וכ"כ נוגע הענין ביותר עד שכאשר חסר יומא חסר לבושא חדא, והיינו, לפי שכל ענין ירידת הנשמה הוא בשביל לגלות אלקות בעולם, והגילוי הוא ע"י קיום המצוות, ולכן נוגע ביותר לבוש המצוות, שהמצוות נעשים לבושים לקבל הארת אלקות. והצורך בלבושי המצוות הוא גם כדי שהנשמות יוכלו לקבל זיו תורתם ועבודתם בג"ע, והיינו, דכיון שהנשמה היא נברא, וזיו תורתם ועבודתם הוא אלקות, ובפרט כמו שהוא בג"ע, לכן צריכה הנשמה ללבושים בכדי לקבל הגילוי דג"ע. דהנה²², הגילוי שבג"ע הוא

פ' ראה כו, סע"ג ואילך. יו"כ ע, ג. ביארה"ז לאדמו"ר האמצעי פינחס קיד, ד ואילך.

19) ראה תניא אגה"ת פ"ד. סה"מ תרנ"ז ע' ערה. ועוד.

20) ואתחנן ו, ה. משנה ברכות נד, א. ספרי ופרש"י עה"פ.

21) ראה זח"א רכד, א. וראה תניא אגה"ק סכ"ט. תו"א לב, ד ואילך. מו, ב. פב, א. ובכ"מ.

22) ראה סה"מ תרצ"ז ע' 256. וש"נ.

15) ראה עץ חיים שער ג (שער סדר אצילות למהרח"ו) פ"א. ועוד.

16) ראה תניא אגה"ק ס"כ. סה"מ תרע"ח ע' קסא. ועוד.

17) ברכת "אלקי נשמה" (ברכות ס, ב).

18) ראה עץ חיים שער כח (שער העיבורים) פ"א. שער מ (שער פנימיות וחיצוניות) דרוש יוד. פרי עץ חיים הקדמה לשער השבת פ"ה. שער השבת פ"י. לקו"ת

נעלה יותר מהגילויי שבעולמות, שהרי הגילוי בעולמות הוא מבחי' ז' תחתונות בלבד, כמ"ש²³ זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, וגם גילוי זה הוא בהעלם המהות כי אם המציאות בלבד, משא"כ הגילוי בג"ע הוא מבחי' ג' ראשונות, ומאיר בגילוי מהות האלקות. ולכן הנה בכדי לקבל הגילויי דג"ע הרי זה ע"י לבוש דוקא, והו"ע המצוות שהם נעשים לבושים להנשמה שעל ידם היא מקבלת את הגילויי דג"ע. וענין לבושי המצוות הוא כמו אספקלריא (אף שהיא אספקלריא) המאירה. דהנה, גם משה רבינו, אף שנשתנה משאר הנביאים, דכל הנביאים נתנבאו בכה ומשה בזה²⁴, והיינו שנבואתו לא היתה בדרך ידיעת המציאות כי אם בדרך גילוי המהות, מ"מ, גם נבואתו היתה ע"י אספקלריא דוקא, אלא שהיתה אספקלריא המאירה שמגלה מהות האור, והיינו, שאינו דומה נבואת משה לנבואת ישעי', שנבואת ישעי' היתה באספקלריא שאינה מאירה ונבואת משה הי' באספקלריא המאירה²⁵, אבל מ"מ הרי זה ע"י בחי' אספקלריא. וכמו"כ המצוות הם לבושים שבבחי' אספקלריא המאירה, שע"ז נעשה גילויי בחי' מהות אלקות שבג"ע*. אמנם, יש במצוות בחי' נעלית יותר מענין הלבושים, והו"ע הפירות, כמרז"ל²⁶ גבי עגלה ערופה שלא הניחו לעשות פירות, מאי פירות, אילימא פרי' ורבי', זקן מאי איכא למימר, אלא מאי פירות מצוות. וגם מצינו שהמצוות נקראו בשם זריעה, כמ"ש²⁷ זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד, דסתם מצוה נק' בשם צדקה²⁸, והו"ע זריעה. וצריך להבין מהו הענין שהמצוות נקראים לבושים ולפעמים נקראים פירות וזריעה, מהו החילוק ביניהם.

ד) **ויובן** זה בהקדים תחלה משנת"ל שכל ענין ההתהוות והעבודה הוא לעשות לו ית' דירה בתחתונים. ואינו מובן בזה²⁹, הרי את

(* וראה אגה"ק סכ"ט (קמט, א): שמבחי' אור זה עצמו תשתלשל כו' עד שיברא ממנה לבוש כו' מעין מהות אור זה כו'.

23) תהלים כה, ו. וראה סה"מ הי"ש"ת ע' 82 בהערה.

24) ספרי ופרש"י ר"פ מטות. וראה לקו"ת ר"פ מטות.

25) ראה יבמות מט, ב. ויק"ר פ"א, יד. 26) חז"א לג, ב.

27) סוטה מו, א.

28) הושע י, יב.

28) ראה גם תניא פל"ז (מח, ב). תו"א מב, ג. לקו"ת דברים כג, ג. שה"ש טז, ג. לה, א. ובכ"מ.

29) בכ"ז — ראה תו"א שמות נג, סע"ג ואילך. סה"מ תרנ"ד ע' קיט ואילך. עזרת"ט ס"ע קכה ואילך. ד"ה וארא תשי"ד (תו"מ ח"י ע' 316 ואילך). וש"נ.

השמים ואת הארץ אני מלא³⁰, וא"כ מה צריך להעבודה דקיום המצוות לעשות לו דירה, מאחר שגם בלא"ה הוא מלא את השמים ואת הארץ. וגם צריך להבין משארז"ל³¹ ע"פ³² וירא מלאך ה' גוי מתוך הסנה, למה מתוך הסנה ללמדך שאין מקום פנוי משכינה אפילו מתוך הסנה, והרי הכוונה בזה היא לא רק לסנה בגשמיות דוקא, אלא גם לסנה ברוחניות, והיינו שגם מי שהוא במעלה פחותה ביותר, שהוא כמו סנה שאין בו שום מעלה, הנה אפילו מתוך הסנה ברוחניות אין מקום פנוי בלא שכינה. וא"כ אינו מובן מה שדוקא ע"י עבודה עושים דירה לו ית' בתחתונים, דמאחר שאין מקום פנוי משכינה אפילו מתוך הסנה ברוחניות, מה צריך לעבודה, הרי בלא"ה אין מקום פנוי משכינה. והיינו, דגם לפירוש האמיתי בתניא³³ שהכוונה בתחתונים אינה לתחתונים במקום, שהרי הוא ית' הוא למעלה מגדר מקום, אלא הכוונה הוא לענין תחתונים במעלה, הנה גם לפירוש זה אינו מובן, דמאחר שאין מקום פנוי משכינה אפילו מתוך הסנה ברוחניות, א"כ אינו מובן צורך העבודה כו'.

אך הענין הוא, דהנה ידוע שהגילויים למעלה נחלקים לב' בחי', ממכ"ע וסוכ"ע. והיינו שעצמות א"ס הוא למעלה מגדר המשכה והשפעה, וכל מה שנמשך ונשפע בעולמות הוא רק התפשטות זיו והארה בלבד, אלא שבזה גופא ישנם ב' בחי', ממלא וסוכב. ומבשרי אחזה³⁴, דהנה, עצם הנפש אינה מתלבשת בגוף, לפי שהגוף קטן מהכילה, שהרי מלאך בשליש עולם עומד³⁵, וא"כ הנשמות שהם למעלה מהמלאכים, בודאי שהגוף קטן מהכילם, אלא שעצם הנשמה אינה מתלבשת בהגוף, ומה שנמשך בגוף הוא הארה בלבד. ובזה גופא יש ב' מדריגות. והיינו, שתחלה הוא המשכת החיות כללי, שאין בו התחלקות דראש גוף ורגל ושאר אברי הגוף, והוא מה שהאדם מרגיש שהוא חי בכללותו, ואח"כ נמשך ומתחלק החיות בבחי' חיות פרטי, כח הראי' בעין, כח השמיעה באזן, וכמו"כ בשאר אברי הגוף, עד בחי' כח ההילוך ברגל. וטעם הדבר שחיות זה הוא בהתחלקות, הוא לפי שהוא בא בהתלבשות פנימי בהגוף, ולכן הוא מתחלק לפי אופן אברי הגוף. ועד"ז יובן למעלה, דהנה אמרז"ל³⁶ מה הנשמה ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם, שזהו אור הממלא שהוא מתחלק לפי אופן העולמות, דבעולמות עליונים

34) איוב יט, כו.

35) ראה ב"ר פס"ח, יז. ועוד.

36) ראה מדרש תהלים קג, א. ברכות י,

א.

30) ירמי' כג, כד.

31) שמו"ר פ"ב, ה. ועוד.

32) שמות ג, ב.

33) פל"ו.

האור הוא ממדריגות נעלות, והוא בגילוי, ובעולמות תחתונים האור הוא ממדריגות תחתונות, והוא בעולם, והיינו לפי שהחיות דאור הממלא מתלבש בפנימיות בעולמות, ומשום זה הוא מתחלק לפי אופן העולמות. אמנם אור הסובב אין בו התחלקות, לפי שהוא נעלה מהעולמות. וזהו כללות ענין העבודה שעל ידה נעשה דירה בתחתונים, דענין הדירה הוא שדר בה בכל עצמותו כו'³⁷, והיינו שע"י קיום המצוות ממשיכים גם את אור הסובב שלמעלה מהעולמות שיהי' בגילוי בפנימיות. וזהו מה שאמרו³⁸ חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, ואיתא בזהר³⁹ קב"ה דאתכליל מאתר עלאה סתימא דכל סתימין ברזא דמאה ברכאן, שהוא אור הסובב שלמעלה מהעולמות, דבספירות הוא ספירת הכתר, בחי' מאה. וזהו"ע מאה ברכות, דברכה הו"ע הגילוי, דזהו ההפרש בין ברכה להודאה⁴⁰, דהודאה הוא גם בדבר שאינו בגילוי, שגם כאשר אינו רואה את הדבר ואינו משיג את הדבר, מ"מ הרי הוא מודה שכן הוא, משא"כ ברכה הוא כאשר הענין הוא בגילוי, וזהו"ע מאה ברכות, דמאה שהוא בחי' הכתר יהי' באופן של ברכה דהיינו בגילוי, וכנ"ל שכל ענין העבודה הוא שאור הסובב יהי' בגילוי.

ה) **והנה** ההמשכה שע"י המאה ברכות היא ע"י הדיבור, שהרי ברכה היא בדיבור, ועי"ז נמשך בחי' הסובב. אמנם ע"י מעשה המצוות ממשיכים ענין נעלה יותר, שהוא המשכת העצמות. והענין בזה, דהנה, ידוע הכלל שכל הגבוה ביותר יורד למטה יותר⁴¹, ויש כמה דוגמאות על זה, כמו בענין ראי' ושמיעה, שראי' שהוא כח עליון ביותר תופס בדבר גשמי דוקא, משא"כ השמיעה שהיא למטה יותר תופסת בדבר רוחני לפי ערך מה שנתפס בראי'. וכמו"כ הוא גם בענין די לחכימא ברמיזא⁴², ששכל עמוק ונעלה ביותר אינו נתפס באותיות השכל, כי אם ברמז גשמי דוקא. וכמו"כ הוא באותיות החקוקים על האבן טוב, הנה על אבן טוב וזך לא יהיו ניכרים האותיות, כי אם על השעוה דוקא. וכל זה הוא לפי שכל הגבוה ביותר יורד למטה ביותר. וכמו"כ יובן בענין קיום מצוות

(40) "וכמ"ש בסי' בדרוש ל"ג בעומר [שה, ד ואילך]". — ד"ה והי' כי תבוא שבעה ערה 5.

(41) ראה שערי אורה נח, א ואילך. סה, א ואילך. ובכ"מ.

(42) ראה מדרש משלי כב, טו. זהר ח"א כו, ב. ח"ג רכט, סע"ב. רפ, ב. ועוד.

(37) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' תפט (ועם הגהות — אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תרעט ואילך). אוה"ת בלק ע' תתקצו. סה"מ תרל"ה ח"ב ריש ע' שנג. המשך תרס"ו ס"ע ג. סה"מ תרס"ט ע' קס. תרע"ח ע' קצג.

(38) מנחות מג, ב.

(39) ח"א קכג, א.

מעשיות, שעל ידם דוקא הוא המשכת העצמות. וזהו שהמצוות נקראים בשם זריעה, דהנה, צמיחת הפירות היא ע"י זריעת הגרעין דוקא, שהרי הפירות שצומחים בעלמא בלי זריעה, מצד כח הצומח שבארץ, הנה פירות אלו אינם משובחים כל כך, ופירות משובחים צומחים ע"י הזריעה דוקא. והנה, אף שהגרעין נמצא בהפרי, מ"מ אין זורעים את בשר הפרי שיש בו טעם וריח, שמזה לא יהי' הצמיחה, כי אם בזריעת הגרעין שאין בו לא טעם ולא ריח, מזה דוקא יהי' צמיחת האילן ופירותיו. וכמו"כ יובן בזריעת המצוות, דבמצוות יש כוונת המצוות ברכת המצוות ומעשה המצוות, הנה עיקר ענינם הוא המעשה דוקא, היינו, לא הכוונה והברכה, טעם וריח, כי אם המעשה דוקא, שמזה הוא הצמיחה, כנ"ל שכל הגבוה גבוה ביותר יורד למטה מטה ביותר. וכשם שבזריעת הגרעין צריכה הזריעה להיות בארץ דוקא, דכאשר הגרעין יהי' מונח על השלחן לא תהי' מזה שום צמיחה, כי אם בזריעת הגרעין בארץ דוקא, כמו"כ הוא במצוות, שצריך לזרעם בנשמות ישראל דוקא, כי נשמות ישראל נקראים ארץ חפץ, כמו"ש⁴³ כי תהיו אתם ארץ חפץ, וכמו"ש בזהר⁴⁴ כמה חביבין ישראל קמי קוב"ה דאתרעי בהו כו', ולהיות שלמעלה אין ענין של פירוד והבדלה (עס טיילט זיך ניט), הרי כיון שהרצון הוא בישראל, הרי זוהי מציאותם (דאָס זיינען זיי), וכיון שנשמות ישראל הן המה הארץ חפץ, הנה בזריעת המצוות בנשמות ישראל אזי נעשית הצמיחה, והיינו, שכאשר איש ישראל עושה את המצוה אזי היא מצוה שנמשך על ידה גילוי אוא"ס, משא"כ כאשר עניני המצוות מונחים על השולחן אזי הם תשמישי קדושה בלבד, וכמו כן אם אוה"ע יקיימו את המצוות, לא תהי' מזה שום המשכה, ואדרבה חסד לאומים חטאת⁴⁵, והיינו לפי שאוה"ע הם בחי' ארץ לא זרועה⁴⁶, מדבר העמים⁴⁷, ורק בזריעת המצוות בנשמות ישראל דוקא אזי נעשית ההמשכה. וכשם שבזריעת הגרעין בארץ הרי יש ארץ מגדלת מין זה ויש ארץ מגדלת מין זה, כמו"כ הוא גם בזריעת המצוות בארץ חפץ, שכל מצוה יש לה מקומה המתאים, וכמו תפילין, הנה כמו שלמעלה ענין התפילין הוא המשכת בחי' גולגלתא והוא בחי' קרקפתא דתפילין, שהו"ע מוחין העליונים, כמו"כ למטה צ"ל התפילין מונח על ראש (מוח) האדם דוקא, וכמו"כ הוא בציצית, שענינם למעלה הוא ל"ב נתיבות חכמה, ולמטה הם ל"ב חוטיין, וכמו"כ שופר בחי' בינה,

46) ירמי' ב, ב.
47) יחזקאל כ, לה.

43) מלאכי ג, יב.
44) ח"ב קכו, א.
45) משלי יד, לד.

והיינו, שדוקא ע"י זריעת המצוה במקומה המתאים*, אזי נעשית הצמיחה, שהר"ע המשכת העצמות.

ושרש הדברים הוא, דהנה בחי' המלכות נקראת ארץ חפץ, לפי שיש בה הרצון עליון דבחי' הכתר, דכתר עליון איהו כתר מלכות⁴⁸. וזהו הטעם שהמלכות מהוה את הנבראים מאין ליש כמו הארץ שמצמחת כו', דענין זה שיש בכח המלכות להוות, הוא לפי שיש בה כח העצמות, שהרי ההתהוות הוא מהעצמות דוקא שאין לו עילה וסיבה קודמת כו', כדאייתא באגה"ק⁴⁹, וא"כ איך היא ההתהוות ע"י המלכות, אלא שזהו לפי שיש בה כח העצמות. אך הכוונה בכללות ההתהוות מאין ליש ע"י המלכות היא כדי לפעול ביטול בהנבראים שהם יש ודבר נפרד, שזהו כל ענין המלכות לפעול ביטול בדבר הנפרד, שהרי אין מלך בלא עם⁵⁰, מלשון גחלים עוממות, ולא גחלים לוחשות כשלהבת הקשורה בגחלת⁵¹, שהר"ע ע"ס הגנוזות, וגם לא כמו שהוא באצילות, שהרי גם באצילות איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד⁵², אלא דוקא בהנבראים דבי"ע שהם יש ודבר נפרד, הנה על זה ישנו ענין המלכות כדי שיהי' הביטול בהם. וביטול זה שע"י המלכות הוא נעלה יותר מהביטול שע"פ טעם ודעת, דבעבודה שע"פ טו"ד, הנה גם כאשר ההתבוננות פועלת עליו כדבעי, מ"מ הרי זה רק במקום מסויים, המקום שבו מגיע ענין ההשגה, וכללות הביטול אינו ביטול במציאות לגמרי דהנחת עצמותו, שהרי גם כאשר פועל ע"י ההתבוננות שאינו רוצה בגשמיות וכל רצונו הוא ברוחניות, הרי זה רק מה שנשתנה כו', אבל לא שנתבטל לגמרי, משא"כ הביטול דמלכות הוא ביטול דהנחת עצמותו.

ו) ובזה יובן מה שקבעו ראש השנה ביום ו' למעשה בראשית שהוא יום בריאת אדם הראשון, לפי שכאשר נברא האדם אמר⁵³ באו

(* בציצית — צריך לזרעם בכנפות טלית (מקיף, הגוף) ובעלת ד' כנפים וכו', וכמבואר בדרושי ציצית ההתאמה לרוחניות הענינים. ושופר — ע"י קול הקנה היוצא ע"י הפה, ובאופן דפשוטה ואח"כ שברים תרועה וכו', וכמבואר בסידור ההתאמה לבניה וכו'.

48) תיקוני זהר בהקדמה (יו, א).
 49) ס"כ.
 50) בחיי וישב לח, ל. שם ר"פ בלק.
 51) ראה פרקי דר"א פי"א. זהר ח"א רכא,
 52) ח"ג קז, ב. תיקוני זהר תיקון נו. ובכ"מ.
 53) ספר יצירה פ"א מ"ז.
 54) תיקוני זוהר בהקדמה (ג, ב).

נשתחוה ונכרעה⁵⁴, הוי' מלך גאות לבש⁵⁵, ומשום זה קבעו ראש השנה ביום בריאת האדם, מצד הביטול דמלכות. אך לכאורה אינו מובן, הרי בריאת המלאכים היתה קודם בריאת האדם, די"א בשני וי"א בשישי⁵⁶, ובהמלאכים יש ג"כ ענין הביטול, כמ"ש⁵⁷ וצבא השמים לך משתחווים, וכמ"ש רבינו בתניא⁵⁸ בענין ההתבוננות בביטול המלאכים שזהו כמו הנכנס לחצר המלך ורואה שרים רבים ונכבדים משתחווים לו, שעי"ז תפול עליו אימה ופחד לו, וא"כ מהו החידוש בבריאת האדם דוקא. אך הענין הוא, דביטול המלאכים הוא ביטול שע"פ טו"ד, כיון שמכירים את עילתם לו, וא"כ אין זה ביטול דהנחת עצמותו. ועוד זאת, שהביטול הוא בגוף המלאכים שהוא מב' יסודות הדקים בלבד⁵⁹. אמנם בבריאת האדם נתגלה הביטול דמלכות שהוא הביטול דהנחת עצמותו, וגם הביטול הוא בגוף האדם שבו ניתוסף גם ב' יסודות הגשמיים, ולכן ביטול זה מגיע למעלה יותר, לפי שכל הגבוה ביותר יורד למטה יותר, שזוהי גם המעלה בספירת המלכות דוקא, דכתר עליון איהו כתר מלכות (כנ"ל).

ז) **והנה** על בחינת ארץ הנ"ל כתיב⁶⁰ ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה. וצריך להבין⁶¹ מהו אומרו עד אחרית שנה, הרי באחרית שנה זו מתחלת שנה שני, וא"כ הול"ל לעולם ועד. אך הענין הוא, שהחיות של השנה שעברה מסתלק לשרשו ומקורו בליל ראש השנה ונמשך חיות חדש לו, ועל המשכה חדשה זו ישנו דין ומשפט, כמ"ש⁶² כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב, והיינו, שישראל הם הנשמות שעבודתם היא בבחינת אתהפכא, ויעקב הם הנשמות שעבודתם היא בבחי' אתכפיא, ועל שניהם ישנו משפט על המשכת האלקות (משפט לאלקי גו'), וויפל אלקות זאָל נמשך ווערן בהם, והדין ומשפט הוא לפי אופן העבודה של שנה הקודמת, היינו לפי אופן הביטול דמלכות שהי' אצלם בשנה העברה. אמנם, משפט איהו רחמים⁶³, והו"ע המשכת י"ג מדות הרחמים בחודש

59) ראה תו"א בראשית ד, ב. לקו"ת ברכה צח, א. סידור עם דא"ח ערה, ד. ובכ"מ. 60) עקב יא, יב. 61) ראה תניא אגה"ק רסי"ד. 62) תהלים פא, ה. 63) ראה תיקוני זהר בהקדמה (יז, ב).

54) תהלים צה, ו. 55) שם צג, א. 56) ב"ר פ"א, ג. פרקי דר"א רפ"ד. וראה סה"מ תש"ג ע' 73. וש"נ. 57) נחמי' ט, ו. 58) פמ"ב בהגהה.

אלול⁶⁴, שמצד זה אין מביטים על מעשיו בשנה שעברה, וממשיכים לו המשכה חדשה, שנה טובה ומתוקה בכל עניינו, בגשמיות ורוחניות.

ח) **והנה** כשם שבבחי"י ארץ חפץ למעלה שהוא ספירת המלכות, הנה דוקא בספירת המלכות, שאין מלך בלא עם, שם הוא המשכת כתר עליון, כמו"כ הוא גם בנשמות ישראל שנקראים ארץ חפץ, שעיקר ההמשכה היא ע"י קיום המצוות מעשיות דוקא, שע"ז דוקא הוא המשכת העצמות. וזהו"ע סוף מעשה במחשבה תחלה⁶⁵, שהדיוק בזה הוא לא תחלת המחשבה כ"א מחשבה תחלה, והיינו שהוא תחלה גם ממחשבה, הנה בחי"ז נמשכת בסוף מעשה דוקא.

אמנם עדיין צריך להבין איך מגיעים המצוות בהעצמות, הרי סוכ"ס התענוג דהמצוות הוא תענוג פרטי, תענוג דעבודת הבריורים, ומאחר שהוא תענוג פרטי איך הוא מגיע בהעצמות. דהנה⁶⁶, מבואר ההפרש דששת ימי החול ושבת, דכשם שלמטה בששת ימי החול הוא העסק בעובדין דחול ובשבת היא השביתה מזה, כמו"כ הוא למעלה, שבששת ימי החול הנה כח התענוג שלמעלה (כביכול) והרצון שכל ומדות מתלבשים כולם בהתהוות, ובשבת הוא העלי"י כו', כמ"ש⁶⁷ ויכל אלקים, מלשון כליון, שהוא העלי"י במקורו ושרשו. ומ"מ, הנה גם בשבת אין העלי"י בהעצמות ממש, דמאחר שהוא תענוג פרטי, הרי גם כמו שהוא מתעלה בשרשו ומקורו הרי זה תענוג פרטי כמו שהוא כלול בכללות התענוג, אבל אין זה עצם התענוג ממש. וא"כ יובן לפי זה גם בתענוג מעשיית המצוות, דמאחר שהוא תענוג פרטי, הרי גם בשרשו הוא תענוג פרטי כמו שהוא כלול כו', אבל אינו עצם התענוג ממש. אך הענין יובן ממה שאנו רואים בענין ההשפעה, דהנה, ענין ההשפעה הוא מצד מדת הטוב והחסד, וכמו איש הטוב והחסד שברצונו תמיד להשפיע, וכאשר אין לו למי להשפיע הוא מצטער על זה, כפי שמצינו באברהם אבינו, והיינו לפי שמצד מדת הטוב נדרש (מאָנט זיך) ענין ההשפעה. אמנם, מצד זה הרי ה"י צריך להיות נוגע רק ענין ההשפעה (שהוא ישפיע), אבל לא שההשפעה תתקבל אצל המקבל, דהנה, מצינו שענין ההשפעה נוגע, כמאמר⁶⁸ יותר ממה שהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להניק, לפי שמצד

ושוטרים וד"ה אחת שאלתי תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' א'קח ואילך).

(67) בראשית ב, ב.

(68) ראה פסחים ק"ב, א.

(64) ראה משנת חסידים מסכת אלול פ"א מ"ג. לקו"ת פ' ראה לב, א.

(65) פיוט לכה דודי.

(66) בהבא לקמן — ראה ד"ה שופטים

מדת הטוב ענינו הוא להשפיע, אבל בענין זה הרי אינו נוגע שיתקבל בהמקבל. וכמו"כ צריך להיות למעלה, שיהי' נוגע רק ענין ההשפעה, ולא ענין הקבלה. אמנם אנו רואים שאינו כן, דכאשר ההשפעה אינה מתקבלת בהמקבל, הרי לא זו בלבד שלא נשלם רצונו, אלא שהוא עוד מצטער בזה, ומזה מוכרח שענין המקבל מגיע בעומק יותר מאשר ענין ההשפעה. והיינו, שהגם שענין ההשפעה נוגע ביותר, וכמאמר⁶⁹ יותר משבעה"ב עושה עם העני העני עושה עם בעה"ב, מ"מ, הנה המקבל נוגע יותר, ער דערלאנגט טיפער, שלכן הנה גם כאשר השפיע אלא שלא נתקבל בהמקבל, הרי הוא בצער. ועד"ז יובן למעלה בענין התענוג מעשיית המצוות, שמצד ענין ההשפעה הרי זה באמת תענוג פרטי שכלול בעצמות התענוג, אבל מצד ענין הקבלה, היינו מה שנפעל בהעולמות, הנה ענין זה מגיע בעומק יותר, דהמקבל מושרש בעצם המשפיע, ולכן הרי זה מגיע בעצם התענוג ממש. וזהו סוף מעשה במחשבה תחלה, דמחשבה תחלה הוא למעלה מענין המחשבה כנ"ל, שזהו מצד מעלת המקבל, שמגיע למעלה מכללות ענין המחשבה (ההמשכה). ועי"ז נשלמת הכוונה דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, דענין הדירה הוא מה שדר בה בכל עצמותו ומהותו, וענין זה נשלם בקיום המצוות מעשיות דוקא, שמגיע למעלה גם מהתענוג פרטי שכלול בהעצם, אלא מגיע בעצמות ממש.

ט) וזהו אחת שאלתי מאת הוי' אותה אבקש שבתי בבית הוי' כל ימי חיי. דהנה, בית הוי' הו"ע האותיות, כמאמר⁷⁰ שתי אבנים בונות שתי בתים, ובזה ישנם אותיות התורה ואותיות התפלה, וכמו"כ הוא (באותיות המצוות) במצוות מעשיות בפועל, שענין זה מגיע בעצם התענוג, שזהו"ע לחזות בנועם הוי', דנועם הוי' הוא למעלה מהוי', והוא עצם התענוג, ומשם נמשך בבחי' הוי', היינו בהשתלשלות. וכמו"כ הוא בהנפש, שמעשה המצוות נוגע בעצם הנפש, בחי' יחידה, וזהו אחת שאלתי, דאחת הוא יחידה, כמ"ש התוספות במנחות⁷¹ עד אחת, עד הנפש שנקראת יחידה. ומצד בחי' יחידה נעשה שבתי בבית הוי', דשבתי הו"ע ישיבה, ואיתא בחסידות⁷² בשם הרמב"ם במורה נבוכים⁷³ שישבה מורה על בחי' שאין בה שינויים כלל, והיינו לפי שבחי' היחידה אין בה שינויים, ומה שנוגע ביחידה הו"ע קיום המצוות בפועל דוקא, שזה מגיע

72) ספר החקירה להצ"צ פ, ב ואילך.
אוה"ת נ"ך ח"א ע' ער.
73) ח"א פי"א.

69) ראה ויק"ר פל"ד, ח. ועוד.
70) ספר יצירה פ"ד מט"ז.
71) יח, א.

בהתענוג עצמי, לחזות בנועם הוי'. וזהו ג"כ מ"ש ועתה ישראל מה הוי' אלקיך שואל מעמך, מ"ה הוא ביטול עצמי, שזהו מ"ש ליראה את הוי', לא מהוי', אלא את הוי', את דייקא, שהוא דבר הטפל ובטל לגמרי⁷⁴, שהו"ע ביטול עצמי, בחי' יראה עילאה ביטול במציאות⁷⁵. ומצד בחי' זו נמשכים במילא שאר הפרטים. וזהו מה שאמר דוד ממך למדתי, דהנה יר"ע היא ביטול במציאות, שהוא עומק רום, ומצד זה נמשך כל הפרטים. ובחי' שבתי בבית הוי' הוא מעשה המצוות, שהוא עומק תחת, הנה גם זה מגיע בתענוג עצמי, ונמשך מזה כל הפרטים. וזהו שאמר דוד ממך למדתי, דעומק רום מתקשר עם עומק תחת⁷⁶, ולכן, הנה כשם שמצד עומק רום נמשכים כל הפרטים, כן הוא בעומק תחת, שמגיע ג"כ בתענוג העצמי כו'. וזהו מה שביקש דוד בשם כנס"י אחת שאלתי, שזוהי הבקשה דבחי' היחידה, ותוכן הבקשה הוא שבתי בבית הוי', שהו"ע קיום המצוות מעשיות שיגיע בהעצם.

ומזמור זה מתחילים לומר בחודש אלול, ואומרים אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח⁷⁷, דמלחמה היא מלחמת הבירורים, כמאמר⁷⁸ נהמא אפום חרבא ליכול, וגם כאשר תקום עלי מלחמה, הרי הוא בבטחון גמור שינצח את המלחמה ותושלם הכוונה, לפי שזה נוגע בהעצם, ולכן הוא בטוח שתומשך המשכה חדשה, היינו, שלא יתחשבו עם מעשיו בשנה העברה, ותומשך לו המשכה חדשה מלמעלה מהשתלשלות, ויומשך בשנה טובה ומתוקה לכאו"א בהמצטרך לו בכל עניינו, בגשמיות וברוחניות, בבני חיי ומזוני רויחא.

ואילך). דרך חיים לה, ד. ובכ"מ.

(77) תהלים כז, ג.

(78) זח"ג קפח, ב. וראה סה"מ תש"ד ע'

103.

(74) ראה ברכות לו, ב. ב"ק מא, ב.

(75) ראה לקו"ת במדבר יג, ב. קונטרס

העבודה פ"ג. ובכ"מ.

(76) ראה ספר יצירה פ"א מ"ה. תורת חיים

בשלח שכד, ב (בהוצאה החדשה — רכג, ב